

ב"ה

פרשת בהעלותך

והעם לא נסע

במדבר יב, טו.

עם ישראל רצה לחלוק כבוד למרים

הביאור בפירוש רש"י סוף פרשתנו, על הפסוק "והעם לא נסע", "זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור, שנאמר¹ ותצב אחותו מרחוק וגו'",

- שענין זה לא היה מצד סכנת נפשות (שהרי גם לולי זאת לא היתה מרים נשארת במדבר לבדה), אלא מצד כבוד, דכיון שהיתה צריכה להסגר שבעת ימים "מחוץ למחנה", וגדר ה"מחנה" הוא רק בשעת החניה, לכן לא נסעו עד האספ מרים, כדי ששבעת ימי ההסגר יסתיימו בהקדם האפשרי.

וזהו מדה כנגד מדה, כי גם מה שנתעכבה למשה לא היה מצד סכנת נפשות (שהרי עמדה "מרחוק" ולא יכלה להועיל), אלא שקיצרה את זמן צערו של משה בהמתינו ל"אשה מינקת מן העבריות"².

והחילוק בין לשון רש"י ש"חלק לה המקום" ללשון המשנה³ "נתעכבו לה ישראל", שתלוי בכך אם העיכוב היה רק בידי שמים, "לפי העלות הענן"⁴, או שהיה תלוי גם ברצונם של בני ישראל (שהרי "הכל בידי שמים חוץ

¹ שמות ב, ד.

² שם, ז.

³ סוטה ט, ב.

⁴ פרשתנו ט, יז.

מיראת שמים"⁵, והנהגת הקב"ה היא מדה כנגד מדה (כתוכן דברי המשנה שם), לפי אופן הנהגת בני ישראל⁶)

-

ויש להוסיף, שמביאור הנזכר לעיל בדברי המשנה "נתעכבו לה ישראל", דאף על פי שנסיעתם תלויה ב"העלות הענן", מכל מקום, הא גופא היה תלוי בישראל שלא רצו לנסוע – יש גם הוראה בעבודת ה':

ישנם השואלים⁷: מהו הטעם שכאשר רוצים לעסוק בעניני עבודה, אזי מתעוררים קשיים כו' – הרי הקב"ה היה יכול לסדר שלא יהיה קשה כל כך?!

והתירוץ על זה – שסיבת הקושי היא בגלל שיתכן שמלכתחילה הרצון שלו לעסוק בעבודה אינו באמת, ולכן מתעוררים קשיים כו', ואז יצטרך להתגבר עליהם על ידי זה שיתעורר ברצון אמיתי.

ונקודת הענין – שהכל צריך להתחיל ממנו, בכח עצמו דוקא, ובלשון חכמינו ז"ל⁸: "בא ליטהר", שצריך להתחיל ממנו, ואז – "מסייעין לו" [ואם חס ושלום מתנהג להיפך – "בא לטמא", גורם שמלמעלה על כל פנים "פותחין לו", דאף על פי שאין "מסייעין לו", מכל מקום על כל פנים⁹ "פותחין לו פתח הטומאה ויכנס בה"¹⁰], ועד שעל ידי עבודת האדם הקב"ה משנה את כל הסדר – בנוגע לכל סדר ההשתלשלות.

וכמו בנדון דידן, שרצונם של בני ישראל להתעכב כדי לחלוק כבוד למרים, פעל שלא יעלה הענן, ובני ישראל נשארו ב"חצרות" שבוע נוסף – אף שזהו היפך הסדר (כפי שנקבע על פי סדר השתלשלות), שהרי בני ישראל מצד עצמם היו מוכנים לנסוע, כיון שכבר סיימו לברר את כל הניצוצות שהיו ב"חצרות"!

⁵ פרש"י עקב יו"ד, יב.

⁶ שלכן מצינו שכדי לפעול ענין למעלה – הרי זה ע"י שהאדם למטה מתנהג באופן כזה, כמו "האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחי' בני כו' הרי זה צדיק גמור" (פסחים ח, סע"א ואילך. ושו"נ) [ואע"פ שעבודת ה' צ"ל לשמה, מ"מ, הרי אמרו (שם נ, ב. ושו"נ) "לעולם יעסוק אדם כו' אפילו שלא לשמה" (ראה גם הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג. ושו"נ)], כי הנהגת הקב"ה היא מדה כנגד מדה.

⁷ ראה גם תו"מ חמ"ג ע' 300. ושו"נ.

⁸ יומא לח, סע"ב. ושו"נ.

⁹ ראה המשך דברי הגמרא שם ובחדא"ג מהרש"א שם.

¹⁰ פרש"י שם.

וזוהי ההוראה מלשון המשנה "נתעכבו לה ישראל" – שבנוגע להלכה למעשה (שזהו דרך הלימוד במשנה) צריך לידע שהעיקר תלוי בהנהגת בני ישראל¹¹.

קטע משיחת ש"פ בהעלותך, י"ט סיון, ה'תשכ"ה רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ חלק מ"ד ע' 18.

¹¹ חסר הסיום (המו"ל).